

HISTORIA TXATALAK

‘Agur Jaunak’
eta Oñati

>Azkenaldian berbagai eta eztabaidagai izan dugu *Agur Jaunak* euskal kantu herrikoia, EHUren ikasturte hasierako ekitaldian hitzak aldatu zizkietenetik. “*Agur Jaunak/ eta Andreak/ Agurt' erdi/ Danak berdinak/ einak gire/...*” abestu zuten, gizonak ez ezik **andreak** ere aipatuz, eta **Jainkoa** aipatu gabe.

Horren harira, gogoratu behar da, gaur egun harrera ekitaldian eta omenaldian abesten dugun *Agur Jaunak* kanta solemnea Oñatin abestu zela ofizialki lehen aldiz 1918ko irailaren 1ean, Euskal Ikaskuntzen I. Biltzarraren hasiera ekitaldian. Foruen enparantzan abestu zuten, Alfonso III.a erregea, Gipuzkoa, Araba, Bizkaia eta Nafarroako aldundietako ordezkariak, eta Gasteiz, Iruña eta Baionako apezpikuak bertan zirela.

Ezezaguna da *Agur Jaunak* abestiaren egilea. Badirudi, XIX. mendean sortua izan zela. Nonbait, Gipuzkoako pilotariak Lapurdira egin ohi zuten bisitaldiaren inguruan abesten omen zuten. Oñatiko ekitaldirako Aita Donostiak armonizatu zuten.

Zañartu

> Jerardo Elortza

Jende ugari ezagutzen du **Zañartu**, oñatiarrak nahiz inguruko herrietakoak ia egunero igarotzen baitira auzo horretatik paseoan; edota **Usakoko presa** aldera freskatzera hurreratzen direlako udaldian. Baina esango nuke horietako askok ez dutela jakingo zehazki zeintzuk diren **Zañarturen mugak**, non hasi eta non amaitzen den, alegia. Egia esan, bertakoa izan barik, ez da erraza horretaz jabetzea.

Torreauzo pasatuta, **Mugar tzakoa** baserria da auzoko lehenengo etxea. Eskumarantz, aldapan gora **San Julian** eta **Larraziar aldera**, zerrenda zabal samarra dauka, goiko hegian Aretxabalarekin muga egiteraino. Ezkerretik, ordea, **Artixa erreka** erabakitzen ditu **Zañartu** eta **Garagaltza** auzoen arteko zedarrak. Hartara, Benturena, Zuazola, Iraban eta Lamiategi baserriak Garagaltzakoak ditugu; baina hauek ez ezik, baita erreka bezaladetik aurkitzen diren **Altzingoa** eta **Albarritza** biak ere.

Erreka ondoko lurrak lauak eta aberatsak dira. Soro eta ortu ederrak ziren han. Gaur egun baratzeek jarraitzen dute, eta hauekin batera **mahastiak nagusitzen ari dira**, aspaldiko sasoietan legez. Oñatin, jakina denez, txakolingintzak indarra hartu du

Baserri eder eta lur aberatsen artean mahastiak nagusitzen ari dira

azken hamarkadetan, eta ekoizpenaren zati garrantzitsu bat auzo honetakoa edota ingurukoa dugu.

Zañartun etxe eta baserri asko izan ez arren, zenbait azpimarragarriak ditugu eraikuntza edo historiari dagokienez: **Zelaakoa**, **Upaingoa**, **Largokoa**, **Etxenau-si**, **Belaskoa** eta abar. Hainbat desagertu ere egin dira: **Txillo-tegi**, duela mende batzuk, eta **Ipentza** eta **Jardingoa** orainago, XX. gizaldiaren bigarren erdialdian. Auzo honetakoa zen XVIII. mendean Txilek eduki zuen agintaririk gogorrenetakoa: **Luis Manuel Zañartu** korrejidorea; askoz geroago etorri zen hona **Teresa Elortza**, **Frantzisko Elortza** jeneral aroztar ospetsuaren alaba, eta auzorako jasoarazi zituen 1906an **San Krutz ermita** eta alboko eskola, fundazio baten bitartez.

Zañartukoak genituen, halaber, XX. mendean Oñatiko industriagintzan jardundako ekintzaile garrantzitsu batzuk: besteren artean, **Upaingo Jabier Zelaia** eta **Usakoko Migel Enparantza**, 1922an guardasol-fabrika jarri zutenak **Kale Zahar**rean eta ondoren pila-enpresa leku berean, kaletik **Etxenau-sira** ezkondu-tako **Elias Galdosekin** batera. Urte askoan **Tximist** bezala ezagutu zen, baita gerraostean **Ibarrara** aldatuta gero ere, nahiz eta harrezkero **Cegasa** eta beste izen batzuk izan dituen.

ARRIZABALAGA
Aroztegia

PAKITA
Altzariak

Berezaio Ind. 10
Tel. 943 78 14 64

Sta. Marina, 6
Tel. 943 78 02 21

BUNALDE ALTZARIAK • ALTZARI RUSTINGAK • NEURRIRA EN POTRATU, RIKO ALTZARIAK

IRAZOLA
Okindegia

Larriño buzoa, 44
Tel.: 943 78 25 97
Mug.: 688 630 754

ONATI

Bizirikiko egia: www.irazola.com